

פרשת דברים תשעה באב – חורבן המלכות

נשתברו הלוחות

המשנה בתענית (דף כו.) מביאה, "חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובטל התמיד, והובקעה העיר. ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל". החורבן הראשון בי"ז בתמוז, הוא שבירת הלוחות, ביטול מתן לוחות ראשונות. במצמד הר סיני קיבלו את התורה, משה רבינו עלה למרום לארבעים יום, ארבעים ימי יצירת הוולד. הם היו זוכים, ביום הארבעים - י"ז בתמוז היו מקבלים את הלוחות הראשונות. לוחות שהם חירות מיצר הרע. הרמב"ן (דברים ל, ו) מבאר, בגאולה השלמה לא יהיה יצר הרע, לא תהיה התמודדות בין טוב לרע, יהיה רצון לעשות רק טוב. כשאין יצר הרע, מגיעים לדרגת אדם הראשון קודם החטא. הרע הוא חיצוני, כדי שיהיה ניסיון צריך את הערב רב, שינסו את עם ישראל.

ממילא יש חירות ממלאך המוות. יוצאים ידי חובת גלות בארבע גזירות פרעה במצרים, וזוכים לחירות משעבוד מלכיות (עירובין דף נד.). מי שהיה לומד תורה, לא היה משכח. התורה הייתה תורה של קיימא. עמה היו מגיעים לתיקון השלם. משחטאו בעגל בט"ז בתמוז, נשתברו הלוחות מיד עם ירידתם לארץ. וקיבלו ביום הכיפורים את הלוחות השניות, שבהם יש גזירת מיתה, יש שעבוד מלכיות, ויש בהם יצר הרע.

החורבן השני שאירע בי"ז בתמוז הוא ביטול התמיד. כשמשנה רבינו ראה את הסנה בוער באש בהר סיני, אמר לו הקב"ה (שמות ג, יב), "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה". קבלת התורה היא עבודה, "תעבדון", עבודת ה' דורשת רציפות, "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). ביטול הרציפות, מחריב את עבודת הקב"ה.

החורבן השלישי הוא, "הובקעה העיר". ירושלים חיברה את עם ישראל לדרגת כאיש אחד בלב אחד. על הפסוק (תהילים קכב, ג) "ירושלם הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו", מבאר רבי יהושע בן לוי, "עיר שמחברת ישראל זה לזה" (ירושלמי בבא קמא ז, ז). "עיר שהיא עושה כל ישראל לחברים" (ירושלמי חגיגה ג, ו). בשעת עליה לרגל בירושלים, כל ישראל מוחזקים כטהורים. יש אחדות ביניהם. "ירושלים לא נתחלקה לשבטים" (יומא דף יב.), ירושלים שייכת לעם ישראל כולו, אין בה קניין לאנשים פרטיים. איתא בגמרא בעירובין (דף כב.), "ירושלים אילמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רשות הרבים". לשון חז"ל הוא, "הבקעה העיר", "יום גבר האויב ותבקע העיר". העיר לא נפרצה, אלא התבקעה לשנים, כבר אינה בשלמותה, אינה נעולה. כבר אינה רשות היחיד אלא רשות הרבים. בטלה ממנה האחדות.

חורבן היחידות

החורבן הרביעי הוא "ושרף אפוסטמוס את התורה", מביא הירושלמי (תענית ד, ה), "איכנ שרפה רבי אחא אמר במעברתא דלוד ורבנן אמרי במעברתא דטרלוסה". היהודים מרדו בקיסר, ובדרכו להילחם אסף את ספרי התורה ושרפם. זהו חורבן עצום, בצרפת שרפו לפני כשבע מאות שנה עשרים וארבע קרונות של ספרי התלמוד, תקנו זכר לזה עד היום תענית צדיקים בערב שבת פרשת חוקת. בזמנם שכתבו ביד את ספרי הלימוד, כשנשרפו אלפי ספרים, זהו חורבן הדת. בטלה האפשרות ללמוד תורה. כשאפוסטמוס שרף את ספרי התורה, היה זה הפסד אדיר לעם, ביטול האפשרות ללמוד תורה.

וזהו החורבן החמישי, "העמד צלם בהיכל". יש שביארו שמנשה העמיד צלם בהיכל. אך לדרכנו יש לבאר, בהיכל התגלה "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה). התגלה כי אדון הכל היה הווה ויהיה, הוא בעל הכוחות כולם, אין עוד מלבדו! "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש... ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זכוב בבית המטבחים... ולא כבו גשמים אש של עצי המערכה, ולא נצחה הרוח את עמוד העשן... עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם ולא אמר אדם לחברו צר לי

המקום שאליו בירושלים" (אבות ה, ה). בבית המקדש לא הייתה מציאות של מקום, ראו שבמקום בו בחר ה', כל הכוחות בטלים לאחדותו יתברך. אפוסטמוס שרף את התורה, שריפה זו היא העמדת צלם בהיכל, העמדת צלם כנגד אחדותו יתברך.

הזכות בארץ ישראל

למדנו, חמשת החורבנות ב"ז בתמוז, הם פגימת קיום התורה בעם ישראל. כשנפגם כוח התורה, נמנע מעם ישראל האפשרות להגיע לדרגה הגבוהה שהיא בניין בית המקדש. אלו ימי בין המיצרים, מיצר מזה ומיצר מזה. הצרות החלו כשקבלת התורה אינה בשלימות, והושלמו כשנחרב מקום התורה. "בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר". בתשעה באב נחרב מקום התורה, לתורה אין מקום. החורבן הראשון הוא חטא המרגלים, "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם כלילת ההוא" (במדבר יד, א). אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותה לילה ליל תשעה באב היה. אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכיה של חנם, ואני קובע לכם בכיה לדורות" (תענית דף כט.). כיון שבכו לא להיכנס לארץ, כל השנים בוכים ורוצים לשוב לארץ.

רש"י (בראשית א, א) פותח את פירושו לתורה, "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החודש הזה לכם" (שמות יב, ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (תהלים קיא, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". כבר מהיותה של התורה, יש מאבק בין ישראל לאומות העולם, האם אנו ראויים לקבל את הארץ או לא.

כשלא מקיימים את התורה והמצוות, גולים מהארץ שלא כדרך העולם. בדרך העולם אומה שכובשת אומה, משעבדת אותה תחתיה, מבקשת שתעלה לה מיסים. ארץ ישראל נכבשה על ידי אומות אחרות, האומות הגלו את עם ישראל מארצו, לא השאירו אותו תחתיהם למס עובד. הזכות לקבל את ארץ ישראל היא בקיום המצוות התלויות בארץ. כאשר מקדשים את ארץ ישראל, זוכים לגלות את מלכות ה' בבריאה, הגילוי הגדול בבריאה הוא בבית המקדש. זהו פלא, שמונים שנה אחרי חורבן אירופה, וכבר יש מכישי שואה. אלפיים ושלוש מאות שנה אחרי מעמד הר סיני, ורבבות מוסרים נפשם עבור שמירת שבת, עבור קיום המסורת מדור לדור.

מלכות שלמה

כדי לבנות את בית המקדש ישנם שלושה תנאים. "היה רבי יהודה אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה" (סנהדרין דף כ:). מבאר רבי משה שפירא (שיעורי רבינו א, עמוד 325):

מלכות הכוונה מערכת של מצוות וחייבים שאנו חייבים לבצע פה בעולם הזה, והמצוות החייבים האלה מהווים יחד את הגילוי של מלכותו. כך מתקיימת מלכותו. שהעולם שלנו כאן, העולם שאנו חיים בו, גם הוא לא מנותק ונפרד, אלא גם הוא מחובר לתורה, גם הוא מחובר לחכמתו יתברך ועל ידו מתגלה הפנים של 'מלכות'. של חלקי השם הזה, על שניהם חל החורבן. החלק הראשון החלק של מתן תורה שנשבר ולא נשלם, והחלק השני זה המלכות שנשברה לא נתקיימה בשלימות וכיום היא לא קיימת. הפירוש המילים 'שכינתא בגלותא'. השכינה נמצאת בגלות. עלות זה ההיפך 'ממלכות'. גלות זה נקרא בשעה שנמצאים תחת שלטון אחרים. כוח אחר. האבדן של המלכות, המיעוט עד כדי שהדבר הזה כמעט ולא ניכר, זה מה שקרה בתשעה באב... נשתדל לבאר את החמשה דברים שקרו בתשעה באב, ונראה איך זה פגם במלכות. איך חמשת הדברים הללו זה חורבנה של המלכות. כמה מילים על עצם ענין המלכות. ברמב"ם בספר המצוות במצוה עשה קצ"ג, "שצונו למנות עלינו מלך מישראל, יקבץ כל אומתינו וינהיגנו". ברמב"ם בהלכות מלכים (ד, י) כתוב: "אין ממליכין מלך תחלה, אלא לעשות משפט ומלחמות, שנאמר (שמואל א-ח, כ): 'ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמותנו'. המלך שופט את העם, זאת ההנהגה, 'ינהיגנו', וכמו שכתוב בפסוק (משלי כט, ד): 'מלך במשפט יעמיד ארץ'. המשניות בספר יצירה מדברות על המלכות והם מחלקות את המלכות לכמה חלקים. מלך על כסאו. מלך במדינה. מלך במלחמה. אלה התפקידים של המלך.

"מלך על כסאו" זה "יקבץ כל אומתינו". כאשר המלך על כסאו הוא הופך להיות הא שסביבו העם כולו מתלכד. זה נקרא "יקבץ כל אומתינו". "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל" (דברים לג, ה). המלך מאסף והוא עושה את ה"יחד" של שבטי ישראל על הפסוק שאבימלך אמר ליצחק "אחד העם" (בראשית כו, י), כתוב ברש"י: המיוחד בעם זה המלך. המילים, 'המיוחד' זה מי שיוצר את ה"יחד" של כל העם. אלה הדברים שבגללם מעמידים מלך: ממנים מלך כדי לעשות את העם לעם. ממנים מלך כדי שיהיה מנהיג. דבר. והמלך, כמו שכתוב בקהלת (ח, ד): "באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לך מה תעשה". "דבר מלך" זה שלטון. כך המלך שולט. "יצא דבר מלכות" (אסתר א, יט). ממנים מלך שיהיה מנהיג, ממנים מלך שהוא יהיה שר הצבא. השם היותר מדויק של הלכות מלכים של הרמב"ם זה 'הלכות מלכים ומלחמותיהם'. ההנהגה שהמלך מנהיג את העם יש בה עוד ענין אחד, חוץ מ"דבר מלך", המלך הוא זה שאחראי על הדין והמשפט. "מלך

במשפט יעמיד ארץ". "ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמתנו". חוץ מכל יתר הדברים, יש אחריות למלך להעמיד את כל ענייני המלכות על תלם, והוא צריך לדאוג שיהיה משפט. כשבאים להתלונן לפני המלך הוא חייב להתייחס לזה ולדאוג שהדבר הזה יגיע למשפט וייקבע. מדובר פה על מלך ישראל. התפקיד של המלך זה להוציא לפועל את התורה. אלה הם ארבעת הדברים: מלך על כסאו. מלך במדינה, במה שנוגע להנהגה בכלל. מלך במלחמה, ומלך במשפט.

יש שלושה פרקים בספר תהלים, שמתחילים: ב"ה' מלך" (צז-צט), ואת כולם אומרים בקבלת שבת. כשמתבוננים לפי הסדר הנאמר, בתחילה: "ה' מלך תגל הארץ", וממשיכים מיד: "אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ הרים כדונג נמסו מלפניה מלפני אדון כל הארץ". זה להדיא מה שנקרא 'מלך במלחמה'. הוא נלחם והוא מנצח. זה מה שמלך צריך לעשות, להילחם ולנצח. זה התפקיד של מלך במלחמה. מה שאומרים אחר כך: "ה' מלך ירגזו עמים", שם כתוב: "ועז מלך משפט אהב אתה כונות מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית". זה ההמשך של "מלך במשפט יעמיד ארץ". וזה שייך ל'מלך במדינה'. ואחר כך: "ה' מלך גאות לבש", שם כתוב: "נכון כסאך מאז מעולם אתה", זה נקרא 'מלך על כסאו'. שלושת ענייני מלכות אלה, שלושם כתובים בספר תהלים ואת כולם אומרים בקבלת שבת מלכתא. השבת היא לא מלכה, השבת היא מלך. המילה 'מלכה' מתכוונת לאשת מלך, אבל השבת היא המלך בעצמו, כמו שידוע. כך גם כתוב ברמב"ם (שבת ל, ב): "שבת המלך". אלה הם הפנים של המלכות. אלה הם הפנים שנחרבו בתשעה באב. שם איבדנו והפסדנו את העניין הזה, בחטא המרגלים.

מלכות התורה

נבדוק ונראה את חמשת הדברים שקרו בתשעה באב. קודם נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, זאת נקודת המלכות עצמה. כשנגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, הכוונה שאין לנו מלכות קבועה. לפעמים נהיה בארץ ולפעמים לא נהיה, אבל אין לנו מלכות. הדבר השני זה שחורבן הבית הראשונה. [אחריו חורבן בית שני, אך זה דבר בפני עצמו]. חורבן בית ראשון קרה בתשעה באב, והוא בא ביחד עם חורבן, השפלה וחסול של מלכות בית דוד, נבוכדנצר הרשע שהחריב את בית המקדש הראשון, הוא אותו נבוכדנצר שהשפיל והעביר מהעולם את מלכות בית דוד. לצדקיהו, המלך האחרון מבית דוד, הוא עיוור את עיניו אחרי שהוא שחט את ילדיו בפניו. השפלה נוראה שאין כמוה. כך ירדה מהעולם מלכות בית דוד, יחד עם חורבן הבית. הבית הראשון שנחרב - נחרבה איתו מלכות בית דוד. זאת המלכות. בית דוד הם אלה שזכו להיות המלכות. כתר מלכות ניתן לדוד ולזרעו, כמו שכתוב. (אליהו זוטא, י). חורבן בית ראשון היה גם חורבן המלכות. ירושלים נקראת "עיר מלוכה", כמו שאנו אומרים בתפילה: "מקדש מלך עיר מלוכה" - זו ירושלים. מדובר על המקדש הראשון שאז הייתה מלכות בישראל. בבית המקדש הראשון הייתה מלכות והיא נחרבה.

עצם מציאות המלכות לא שייכת אם אין לנו ארץ. אין בכלל מציאות של מלכות. לדור שנשאר במדבר, דור יוצאי מצרים שיצאו למדבר, הם לא שייכים למערכת של מלכות. במדבר, זאת מערכת שמנוהלת על ידי בורא העולם מהשמים. נמצאים בתוך היקף עננים, אוכלים מן, שותים מי באר, הולכים במדבר, כל העמים שרואים אותם אומרים: אין אלה אלא אלוקות. זה לא עם. עם לא נמצא פה למטה. זאת לא מלכות. אחרי שכן הגיעו לארץ, הגיעו לתקופת מה, תקופה די קצרה. אנחנו הרבה יותר בלי מלכות מאשר עם מלכות. אז נחרבה מלכות בית דוד.

בבית שני היו פנים אחרות של מלכות. הפנים האלה של מלכות אלה פנים של 'מאן מלכי רבנן'. בסידורים מצוטט קטע מתיקוני הזהר (הקדמה דף יז). הנקרא "פתח אליהו שהמדה הזאת שנקראת 'מלכות': "מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה". התורה שבעל פה נקראת 'מלכות'. זה ענין בפני עצמו. בלשון הגמרא זה נקרא: 'מאן מלכי רבנן'. רבנן הם אלו שעל פיהם מתקיימת הנהגת הציבור בפועל, והם אלו שעל ידם נתגלו כל דברי התורה שהם שייכים להרבה מאד דינים ופרקים בש"ס שבנויים על מעשים שהיו וחכמים פתרו את המעשים האלה באופן מסוים, וכך נקבעה ההלכה. התורה שבעל פה זו תורה שהולכת ונוצרת. כשכלל ישראל שומרים תורה כראוי, וכשכלל ישראל נוהגים על פי הדין וכשיש נידון ביניהם הולכים לבית דין ומה שבית דין פוסקים זאת תורה. הש"ס מלא ממש מדברים שנפסקו בבית דין וזאת הוראה לדורות. זאת 'מלכות'. אלה הפנים של מלכות שנמצאים איתנו. המלכות הזאת היא המלכות היחידה שנמצאת איתנו לעולם.

זה מה שנתחדש בבית שני. המלכות הזאת קבועה וקיימת איתנו. 'מאן מלכי רבנן', את זה יש לנו עד עצם היום הזה. "מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה", זה דבר שקיים לעולם. מלכות בית דוד התבטלה ונעלמה, אם נגיד בלשון הכתוב, הכתוב קורא למלכות בית דוד 'ירח', "כירח יכון עולם ועד בשחק נאמן סלה" (תהילים פט, לח). בין גרמי השמים יש עד על מלכות בית דוד, וזה הלבנה. לכן בקידוש לבנה אנו אומרים: "דוד מלך ישראל חי וקים". הלבנה מתחילה מהמולד, מתגדלת והולכת עד שהיא מגיעה לשיא, ואחר כך היא מתמעטת והולכת, עד שהיא מתכסה לגמרי. כך היה עם מלכות בית דוד. כתוב בחז"ל (זוהר א, דף רכג): "בימי שלמה הוות סיהרא באשלמותא". בימי שלמה הירח היה מלא, ומאז הוא נתמעט והלך. יש חמשה עשר מלכים משלמה עד צדקיהו, ואלה חמשה עשר הימים עד שהירח נעלם לגמרי. ומאברהם אבינו

יש גם חמשה עשר דורות עד השיא של מלכות שלמה, שהיא הייתה מלכות שלימה, והיא דוגמא למלכות מלך המשיח. המלכות הזאת מתכסה ונעלמת והיא איננה. אבל המלכות שנתגלתה על ידי בית שני "תורה שבעל פה תורה שבעל פה קרינן לה", ה'מאן מלכי רבנן' זה דבר שהוא קיים לעולם.

מלכות במלחמה

הגילוי של מלכות במלחמה, זה הדבר הרביעי שכתוב במשנה שקרה בתשעה באב: חרבה ביתר. הרמב"ם (תעניות ה, ג) מוסיף: "נלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים מישראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש". מלך גדול, שנתיים וחצי הוא מלך, כמו שכתוב בגמרא (סנהדרין דף צז:): מלכות בן כוזיבא שתי שנים ומחצה. הוא היה מלך בעל כח עצום, והוא עשה מלחמות בקיסרות רומי, הוא רצה לסלק אותם מהארץ. ודימו רבי עקיבא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח. היה נראה להם שהוא המשיח, ועליו נאמר הפסוק: "דרך כוכב מיעקב". הפסוק הזה זאת הבשורה שיתגלה מלך, המלך הזה "מחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת". הוא יהיה המלך שימלוך במהרה בימינו. רבי עקיבא קרא עליו את המקרא הזה: "דרך כוכב מיעקב", לכן שינו את שמו ל'כוכבא'. זה לא היה שמו האמיתי. השם שקרו לו בברית היה 'כוזבא'. שינו את זה לכוזיבא, אחרי שהוא איכזב אבל שמו היה 'כוזבא'. כתוב ברמב"ם (מלכים יא, ג) שרבי עקיבא ראש חכמי ישראל עשה את עצמו לנושא כליו של בן כוזיבא, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעונות. ועל זה אומר הרמב"ם (בהל תעניות שם) שהיתה זו צרה גדולה כמו חורבן המקדש. מה שהרמב"ם מוסיף ואומר, שהצרה לא היתה חורבן ביתר, אלא חורבן של משהו של מלכות שהיה פה. זה בא להוציא מטעות ששגורה בפי כולם שרבי עקיבא וכל התנאים כולם, כל חכמי דורו, כולם טעו. זאת שטות. הם לא טעו אלא זה נחרב. זה היה נכון וזה נחרב. גם כשבית המקדש נחרב הוא לא התגלה כטעות, הוא היה נחרב. גם הוא היה "דרך כוכב מיעקב" והוא נחרב. הוא נהרג בעונות. זה היה חורבן ולא טעות. נהרג בעונות. היה פה גילוי של מלכות באופן שהוא נלחם במי שגילינו אצלו. זה היה גילוי של המלכות של בן כוזיבא היתה המשך של מלכות בית דוד. הוא גם נולד בתשעה באב כמו שכתוב. זאת לא היתה טעות. כמו שמלכות בית דוד נחרבה, גם המלכות הזאת נחרבה, בעונות, כמו שכל חורבן בא בגלל עוונות. זה גילוי נוסף של מלכות שלא היה לפניו. זאת מלכות שנלחמת במי שלקח מאיתנו את המלכות. זאת מלכות מעין המלכות של מלך המשיח, שהוא זה שיוציא אותנו מהגלות וילחם במי שהגלה אותנו.

הדבר החמישי שקרה בתשעה באב, הוא מה שכתוב במשנה: ונחרשה העיר. נחרשה העיר, אז מה קרה? מה זה מוסיף על חורבן הבית? ... מידת נורא של בורא העולם מתגלה בבית המקדש דווקא. "נורא אלקים ממקדשיך" (תהילים סח, לו)... הדבר הזה מתגלה רק בזמן שיש את ההארה הזאת שנקראת 'בית'. יעקב קראו 'בית' (פסחים דף פח.). כשהדבר הזה איננו, זה לא מאיר מבית המקדש. מידת 'נורא' של הקב"ה מתקיימת בכל מקרה. זה מתקיים, שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות (יומא דף סט:), אבל כדי שהמידה הזאת תתגלה מבית המקדש, צריך את ה"יעקב קראו בית". כשאין "יעקב קראו בית", אין גילוי של מה שנקרא "נורא אלקים ממקדשיך".

מלכות קיימת רק כשיש ארץ, המלכות מבטאת את המצאות עם ישראל על ארצו. חמשה החורבנות בתשעה באב, הם חורבנות המלכות. חורבן הכניסה השלמה לארץ. חורבן מלכות בית דוד, חורבן מלכות התורה. "דאף על פי שלא שרתה שכינה בבית שני מכל מקום עיקר התורה וזיוה והדרה לא היה אלא בבית שני שלא רצו לבנות עד שהבטיחם השם יתברך לגלות להם רזי התורה" (פרקי היכלות, כח). חורבן מלכות בר כוזיבא, וחורבן שם הבית מבית המקדש.

עמלק מהות הכפירה

לכך צריך למחות את עמלק. הפחד יצחק (פורים ב, ב) מבאר:

(ב) התנגדותן של אומות העולם לישראל מסודרת היא בשתי מערכות: (א) מערכת הארבע מלכיות אשר ענינן נתפרש בדברי הנבואה של דניאל (ז-ח). (ב) שבעה עממים אשר ענינן נתפרש בתורה (דברים ז, א), כמה פעמים. תכנם של הדברים הללו בפנימיותם כך הוא: בכדי שהעבד יעשה רצון רבו, בעל כרחו ששני דברים יוקדמו לה לעשייה זו. קניית האדון אותו לעבד והודעת רצונו של האדון במה לעבדו. על ידי הקנייה משועבד הוא העבד לרצונו של האדון ועל ידי גילוי הרצון הוא יודע במה לעבדו. על ידי גאולת מצרים נעשו ישראל משועבדים לרצונו של מקום. עבדי השם ולא עבדי פרעה (ערכין דף י:). על ידי מתן תורה יודעים הם ישראל במה לעבדו, ועל ידי הכניסה לארץ ישראל הם באים למקום העבודה ממש... שאני מערכת ההתנגדות של שבעה עממים שהם לא היו משועבדים את ישראל כל עיקר, אלא שלא היו מניחים את ישראל לבוא לארץ ישראל שהוא מקום עבודת ישראל את רבונם. ונמצא, איפוא, כי אין התנגדותן של השבעה עממים מכוונת לעצם התאר של עבדי השם שהוא מהותו של כנסת ישראל, אלא שמונעת היא את העבודה בפועל ממש.

לכל אחד משני סוגי ההתנגדות הללו יש בו בחינת "ראשית" משלו. שכן מצינו בשתי אומות שלשתיהן נדבק התאר "ראשית". שתי אומות הללו הן: עמלק ומצרים... כינוי ה"ראשית" לעמלק מכוון הוא ל"ראשית" במערכת ההתנגדות של השבעה עממים. ופירושם של הדברים האלו כך הוא: "...ראשית" דעמלק במערכת ההתנגדות של השבעה עממים מחוורת היא מתוך כך. שבעור שהתנגדותן של שבעה עממים היא ההתנגדות לעבודה בפועל של כנסת ישראל, אחרי שכבר נתגלה רצונו של האדון במתן תורה כיצד לעבדו, הנה בא עמלק לפני מתן תורה ומונע אפילו את גילוי הרצון של האדון כיצד לעבדו; וממילא, ענינו של עמלק הוא בחינת "ראשית" במערכת התנגדות העבודה בפועל ממש של ישראל...

ה) וזו היא אצלנו הבלוטה היתירה המורגשת לנו במאמר הכתוב (במדבר כד, כ) "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד". כלומר, אף על פי שגם מצרים וגם עמלק הם בבחינת "ראשית", מכל מקום הבדל תהומי מחלק ביניהם. ד"ראשית" דמצרים חלפה הלכה לה אחרי חלוף תקופת ראשית הגלות של כנסת ישראל. שאני בחינת "ראשית" דעמלק. שאף על פי שהוא מהווה בחינת "ראשית" לפני השבעה עממים, מכל מקום הוא מופיע שוב בתורת אחרון של הארבע מלכיות. דגלותנו כיום גלות אדום היא קרויה. ולא עוד, אלא שבבחינת ה"ראשית" שלו לא היה נמצא אלא במקומו, ואילו בבחינת "אחרית" שלו הרי הוא "תדעל מלך גוים" (בראשית יד, א), "והוא שולח טרונאי לכל העמים (בראשית רבה מב, ז). "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד". כלומר, ראשית לשבעה עממים ואחרית לארבע מלכיות.

עמלק כופר ומכחיש את הקב"ה בבריאה, כשמוחים את עמלק זוכים להיכנס לארץ ישראל בצורה הנכונה, אפשר לבנות את בית המקדש. בבית המקדש קיבלו כוח של נבואה, הרגישו את העולם הרוחני. קיבלו חכמה בלא סוף. עלינו להבין שעולם בלי בית מקדש, הוא עולם אחר. כאשר אדם רואה ניסים שכאלו, בבית המקדש אין מציאות של מקום. הארון אינו תופס מקום, כאשר הכהן גדול אומר את השם המפורש ביום הכיפורים, כולם הרגישו צורך להתכופף ולהשתחוות, ולפתע נהיה רווח עצום בעזרה, כולם משתחווים במרחק ארבע אמות זה מזה. ורק קמים, נהיה צפוף עד שצפים זה על זה. רק אומר הכהן הגדול בשנית את השם המפורש, שוב נהיה רווח עצום בעזרה, כולם משתחווים ברוות. איזה השפעה של קדושה יש לכל השנה בראיית נס שכזה. "רחם על ציון כי היא בית חיינו", עלינו להרגיש שבית המקדש הוא מקום חיותינו. "לא הסריח בשר הקודש מעולם", בבית חיינו אין מציאות של מוות. בשר לא יכול להסריח. בית המקדש נתן לנו קדושה רוחנית עצומה. צריך להרגיש את הקדושה שאינה, את ההשפעות החסרות.

תמהני אם לדור כשלנו נצרך נס שכזה, כיום אנשים מפרסמים מה והיכן הם עושים ונמצאים בכל רגע. להם לא ראוי נס שכזה, אינם מתביישים במעשיהם הנלוזים. פעם היה תא טלפון ציבורי, כולם ידעו ששם מנהלים שיחות פרטיות ולא יהיו איש להתקרב לשם. כיום אדם מדבר בטלפון בכל מקום, בבית, ברחוב, ובאוטובוס, אפשר לשבת ליד אדם נסיעה לא ארוכה, ולדעת כל מה שעבר עליו בחודש האחרון, ולו גם הדברים הפרטיים ביותר! זה דבר שאינו מובן, האדם נטל על עצמו מרצונו עבדות ששמה פלאפון! באים לאדם בטענות, התקשרתי אליך עשר פעמים ולא ענית?! האדם נהיה משועבד ומחויב למכשירו האישי. הוא לא יכול בלעדיו, ואף באים אליו בטענות כשהוא לא צמוד אליו. אתמהה!

כך ראו ישראל את שאר הניסים שבבית המקדש שלוש פעמים בשנה בעלותם לרגל. אין לנו אפשרות לתאר איזו התעלות היא זו, שנתעלו ישראל שנה אחר שנה. שראו ישראל שאין מושג של מקום בירושלים, וכן מעולם לא אמר אדם צר לי המקום בירושלים, ואף כאן ראו שלא רק שאין מושג של מקום בבית המקדש, אף אין מושג של מקום בעיר ירושלים, וכן שאר הניסים שבבית המקדש שנבלעו כתמי הדם בבגד וכן פסולת העוף נבלעה ברצפה, וניסים נוספים. אך אנו שלא ראינו זאת קשה לנו להתאבל.

תקופה מסוגלת לאדם בדרכי החכמה

גלות בארץ ישראל בין עמי הארצות, היא רובד נוסף בהתנגדות עמלק לבניין ארץ ישראל. מביא רבי ישראל אליהו ויינטרוב (עיני ישראל מועדים, עמוד 487):

הנה מפורסם בציבור, מאמר הזוהר הקדוש (א, דף קיז.), שבשנת ת"ר יתפתחון תרעי חכמה. נבאר קצת את הדברים לפי ערכינו, על פי מה שקיבלנו מהגר"א ז"ל על דורו [שהיא התקופה המדוברת בזוהר הקדוש בערך] דחורבן הבית היה מצב של מיתה בעם ישראל, וה"גוף" המשיך להרקיב ולהתפורר כביכול, עד דורו שהגיע לעפר, ומוסיף הגר"א ז"ל שמעתה הוא הזמן שנאמר עליו "התנערי מעפר קומי", ואנו מקוין עתה לתחית המתים עד כאן דבריו הקדושים. כלומר דהאדם דקדושה - הכלל ישראל הקרויין אדם, נהרס ונאבד עד הביטול היותר גדול, ומאז התחיל להבנות מחדש, ובנין האדם הוא מכח דרכי החכמה, וכמו שכתוב "אשר יצר את האדם בחכמה", ופירשו מתלמידי הגר"א שהתשתית הפנימית - ראשית בנינו של האדם הוא החכמה, דהחכמה הוא שורש החיים, כמו שכתוב (קהלת ז, יב) "החכמה תחיה בעליה", ועל כן הוא שורש מציאותו של האדם, ועל זה מדובר בזוהר הקדוש שבשנת ת"ר יתפתחון שערי חכמה, שבו נפתח תקופת בנינו של האדם מחדש, בכוח החכמה.

ואכן בדורו של הגר"א ז"ל התחילה להתנוצץ תקופה שונה, שמלכי ארץ התחילו להקל מהשעבוד והעול הכבד על ישראל, ולתת להם זכויות כשאר אזרחי המדינה. תקופה זו יש בה שבירה מסוימת של מנעולי הגלות, והוקל השעבוד קצת מהם. ותקופה זו נקראת תקופת "שחוק", שהסתיים במידה מסוימת מהלך השמדות ורדיפות שהיו לאורך הגלות, שהוא אופי הכעס של אדום, ש"על חרבך תחיה", ומעכשיו אין הגלות להרוג את האדם דקדושה, שהם מהלכי אדום, אלא הוא קטרוג לעכב את בנין האדם מחדש.

אמנם "שחוק" זה היה לנו לרועץ, דהנה באותה תקופה התחילה ההשכלה הארורה, שפריצי עמך נשאו ראש, וראשיהם הראשונים פרשו לגמרי מדת ישראל, ודבקו באל נכר, מינות ועבודה זרה ממש, ופיתחו שיטה של כפירה ומינות שהקיף רבבות מישראל, עד דורינו אנו, שבעונותינו הרבים רוב האומה אינה הולכת בדרכי התורה רחמנא ליצלן. ועומק הדבר הוא, שבזמן המסוגל לבנין האדם, בדרכי החכמה, יש קטרוג חזק של הצד השני למנוע את הבנין, ועל כן קמו כיתות כאלו, שדבקו במינות, שהוא היפך החכמה ממש, ובדוקא בזמן שנפתחו שערי החכמה, חל ההיפך הגרוע ביותר, שפשטה מינות בישראל, וזהו מצב של "לא זכו", שהברכה נהפכה לקללה, וכוח התחיה של האדם, הפך למיתה ואבדון של ציבור גדול רחמנא ליצלן. וכל זה הוא תקופת "השחוק", שהרשעים השעה "משחקת" להם, ולא רק יחיד בעלמא, אלא ציבור שלם שעזבו תורת אלוקים חיים רחמנא ליצלן, ודרכם צלחה. ולא זו בלבד שמצליחים בדרכם הנלוזה, אלא גם קיבלו מלכות וממשלה על הציבור, וגם זה הוא ההיפך הגמור של דרכי החכמה, שהרי חכמי התורה הם מלכים כדברי הגמרא (גיטין דף סב.). "מאן מלכי רבנן", וכדכתיב (משלי ח, טו) "בי מלכים ימלוכו", ובשנת ת"ר שנפתחו דרכי החכמה, היה הזמן מסוגל שתשוב מלכות התורה בישראל, ומכיון שלא זכו, לקחו הרשעים את הכוח של "בי מלכים ימלוכו", להעמיד מלכות רשע של כפירה ומינות רחמנא ליצלן.

שליטת הערב רב - עמלק המתנגד העיקרי לחכמת התורה

ועל זה אמרו בזוהר הקדוש שעתידין למהי ערב רב רעין (רועים) על ישראל, שמראשית ניצני ההשכלה שבתקופת שנת ת"ר, התפתח הענין לאט לאט, כבישה של חלקים נוספים בציבור, עד כבישה גמורה שהם השולטים על ישראל, עד כדי כך שהחרדים לדבר ה' מובלעים לגמרי בממשלתם, וכלשון הזוהר הקדוש "דמתבלעין ישראל בהערב רב". ועוד איתא בזוהר הקדוש הובא בביאורי אגדות של הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, שראשי הציבור בזמן עיקבתא דמשיחא הם מזרע עמלק, והיינו דהנה עמלק הוא המקטרג הגדול ביותר נגד חכמת התורה, וזה היה כל תכלית מלחמתו עם ישראל בדרכם למתן תורה, דלא היה לו מזה שום רוח ממון וכיוצא בזה, אלא כל כוונתו למנוע את ירידת התורה לישראל, וינק כוחו מהרפיון ידים של ישראל מן התורה, ועל כן בזמן שנפתחו שערי החכמה, שהוא מסוגל לבנין האדם בכוח חכמת התורה, מכיון שלא זכו, התחזק הכוח העמלקי לקטרג כנגדם, והן ראשי הציבור בעונותינו הרבים. וכוח "המלוכה" שמונח בתורה הקדושה ש"בי מלכים ימלוכו", עבר לידיים של שונאי התורה, ועיקר קטרוגם הוא כנגד לומדי התורה, שכידוע דלומדי התורה הם הסובלים והנרדפים ביותר בממשלתם הטמאה....

כשנתבונן נראה שהרדיפה של הערב רב כנגד החרדים לדבר ה', היא שנאת התורה, וכמו שאמרו חז"ל פסחים (דף מט): "גדולה שנאה ששונאין עמי הארצות את התלמידי חכמים, יותר משנאה ששונא אומות העולם את ישראל", ושנאת העמי ארצות את התלמידי חכמים היא שנאת התורה, ועומק השנאה נובעת מתוך קנאה, שאינם מסוגלים לראות את הרוממות של לומדי התורה. ויסוד הדברים מבואר בארוכה באגרת השמד שכתב הרמב"ם לבני תימן על רדיפות הדת שהיה שם, דשורש השנאה היא מפני קנאתם בישראל שקיבלו דת אמת, תורה אלקית, וכמפורש כן בגמרא (שבת דף פט.). "ולמה נקרא שמה סיני שממנה ירדה שנאה לישראל", ושנאה הבאה מתוך קנאה אין לה תרופה, ועל כן יש המנסים לזייף את הדת, ויש הנלחמים בכוח, אבל הובטחנו "כל כלי יוצר עליך לא יצלח", (ישעיה נב, יז) שנעבור את כל זה, ונתגבר בסוף על כל אויבינו, "וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלוקיננו", וזהו ממש אופי השנאה של הערב רב בזמנינו, שהיא שנאה מתוך קנאה במעלת התורה ולומדיה. וכל זה הוא מפני שסגולת הזמן היא לבנות את דת ה' על פי חכמה, וכשבעטו בזה, התחזק השנאה בדת ה', ונעשה ריבוי שנאה של עמי הארץ, ומשנה לשנה מתחזקת השנאה יותר ה' ירחם.

בתקופה זו נפתחו שערי החכמה, אפשר להתעלות יותר. כנגדם יש ניסיון גדול יותר, יש רבים שפרקו עול. תפקידנו להחזיר אותם לצור מחצבתם.

מצוות השמיטה בדורות עברו

קדושת המקדש, תלויה ועומדת בקיום המצוות התלויות בארץ. נלמד כיצד בראשית שוב עם ישראל שב לאדמתו, נלחמו במסירות נפש על קיום מצוות השמיטה, עיקר המצוות התלויות בארץ. יש להרחיב כיצד נתקיימה מצוות השמיטה בדורות עברו, וכך ראיתי בספר "נחשוני השמיטה". בספרות הנפוצה בארץ, נראה שהעליה לארץ החלה בעליה הראשונה, בשנת תרמ"ב. אך האמת שהיו עליות רבות קודם לכן. הבית יוסף עלה לארץ כבר בשנת רצ"ו, רבי יהודה החסיד עלה לירושלים בשנת ת"ס, האור החיים הקדוש הגיע לארץ בשנת תק"ט תלמידי הבעל שם

טוב עלו לארץ בשנים תק"ל עד תקל"ז והתגוררו בטבריה וצפת. תלמידי הגר"א החלו לעלות בשנת תק"ס והלאה. ומאז בכל שנה עלו כ-500 שומרי תורה ומצוות לארץ. הציונים שאינם שומרי תורה ומצוות החלו לעלות רק בשנת תרמ"א. כך שראשית התפתחות הציבור היהודי בארץ החל על ידי שומרי התורה והמצוות.

לערך בשנת תר"מ כשבעים שנה קודם קום המדינה החלה ההתרחבות היהודית בארץ הקודש, והחלו בני התורה וחכמי ירושלים בהקמת ישובים חקלאיים ברחבי ארץ הקודש. עד אז התמקדו חכמי ירושלים וכך כל שאר העולים לארץ הקודש, כגון עליית תלמידי הבעל שם טוב, עליית תלמידי הגר"א, עליית תלמידי החתם סופר, בהתיישבות בארבעת ערי הקודש, ירושלים, חברון, טבריה, וצפת, שבהם לא שייך נטיעות חקלאיות. אך גם שם צר להם המקום, ורק לשם לסבר את האוזן, העיר העתיקה כולה היא ק"מ על ק"מ, המחולקת לארבעה רבעים שאחד מהם הוא הרובע היהודי. החליטו חכמי ירושלים שצריך לצאת אל מעבר לחומות, על אף הפחד הנורא מהפורעים הערבים, וכך הקימו בשנת תרל"ד את שכונת מאה שערים, בתרל"ו את שכונות אבן ישראל ומשכנות. בתרמ"ב את שכונות מזכרת משה וימין משה, בתרמ"ח את שכונת מחנה יהודה, ובתרס"ט את שכונת שערי חסד. אלו שכונות ענק במושגים דאז שנבנו בלא תקציבים ממשלתיים, ובלא סיוע משרד השיכון, ואולי דווקא מחמת שמשרד השיכון לא הפריע... תקופה זו מכונה על ידי ההיסטוריונים "אנשי החלוקה", אין הכוונה חלוקת תקציבים, היו אלו תושבי חוץ לארץ שתורמו ליישוב ארץ ישראל, בהסכם יששכר וזבולון, שיתחלקו עם המתישבים בשכר מצוות ישוב ארץ ישראל.

בעיתיות היתר מכירה

אך שכונות אלו לא הספיקו עבור ציבור שומרי התורה והמצוות אשר עלו ארצה, ולכך החלו חכמי ירושלים להקים מושבות בכל רחבי ארץ הקודש, ואכן בשמיטות תרמ"ב, וביחוד בשמיטת תרמ"ט ובשמיטות שלאחריהם החל המאבק על שמירת השמיטה, במזכרת בתיה, יסוד המעלה, ראש פינה, רחובות, פתח תקוה, זכרון יעקב, מטולה, חדרה, גדרה, ראש פינה וכן ישובים נוספים. עד אשר במקומות רבים נתבטלה השמיטה כמעט לגמרי עקב "היתר מכירה", עד שעלה החזון איש והשיב את שמירת השמיטה על כנה כאשר טענתו בפיו הלא יש בכך לאו ד"לא תחנם" (דברים ז, ב), אסור לתת לנכרי חניה בקרקע ארץ ישראל (עבודה זרה דף כ.).

אמנם בתחילה התחכמו במכירת האילנות בלבד לגוי ולא מכרו את הקרקע, אך גם מכירה שכזו היא בתנאים מורכבים ביותר ואסור לעשות מלאכות שלא לצורך, וכבר אמר לי הרב שמחה קוק זצ"ל רבה של רחובות, שאם היו עושים כיום היתר מכירה כפי פרטיו ודקדוקיו, מחמת קושי הדבר כולם היו שומרים שמיטה לחומרא. ואף מכשול גדול יש בדבר, אדם הקונה היתר מכירה, אינו קונה תחת פיקוח, ולכך אינו יודע אם הקרקע נמכרה כדינה, ושמה זהו כמכירת חמץ שהחתימו את המוכר על טופס שאינו יודע מה פשרו ולכך אינו מאומה. ואף אם מכר כדין, וכי יש פיקוח כשרותי לבדוק האם לא נעשו בקרקע מלאכות דאורייתא, ואף שרוב הפועלים הם תאילנדים ולכך אין בכך איסור, אך ישנם פועלים יהודים שהעסקתם איסור גמור הוא. ולכך לא ניתן לסמוך על היתר המכירה כלל וכלל, ונמצא ששמירת "שמיטה לחומרא" זהו בעצם קולא, שניתן לאכול ירקות כשרים בבטחה.

ההתיישבות היהודית הראשונה בארץ

ואביא דוגמא, מזכרת בתיה שהקימה הרב מוהליבר שבחר בעצמו את המתישבים הראשונים, חפצו התושבים לשמור שמיטה כהנחיית חכמי ירושלים, אך פקיד הברון טענו שזו סכנת נפשות לשמור שמיטה, דכיצד יתקיימו המתישבים, ואף אם לא יעבדו בשדות, יכבשום הערבים. ולכך הרב מוהליבר פסק שניתן לעבוד בשמיטה משום פיקוח נפש, ומשום שיפסידו את הקרקעות וכך החל 'היתר המכירה'. אך חכמי ירושלים יצאו חוצץ כנגד היתר המכירה וקיבלו אנשי מזכרת בתיה את דעתם, אך אנשי הברון לא הסכימו לשמוע לדבריהם, ונלחמו בכל עוז למנוע מהם לשמור שמיטה, סגרו להם את באר המים, מנעו מהם רופאים, אך הם בשלהם, אנו שומרים שמיטה. שמע זאת רבם הרב מוהליבר ואסף עבורם ממון בכדי להחיותם, ואכן לבסוף עמדה הקרקע בידם על אף שלא עבדו בשמיטה, ואף למרות שלא היה להם רופא, לא מת בהם אחד.

פתח תקוה הוקמה על ידי תלמידי המהרי"ל דיסקין, ואכן רחובותיה הוותיקים של העיר קרויים על שמם, ואכן על מסמך הקניה של אם המושבות פתח תקוה בשנת תרל"ח, נכתב שכל מנהגי המקום ישקו על פי המהרי"ל דיסקין; קרקעות העיר חדרה נרכשו על ידי רבי משה מרדכי אפשטיין ראש ישיבת חברון; נס ציונה הוקמה בתרמ"ג על ידי ראובן לרר, שקנה את הקרקע בהיותו ברוסיה, ובהגיעו ארצה ראה שאין לו מניין, ופירסם בראשון לציון וביפו שמי שמסכים לבוא לגור עמו כדי להשלים מניין יזכה בנחלת קרקע, וזהו רחוב המניין הראשון בשכונת נחלת ראובן בנס ציונה; גדרה הוקמה על ידי דתיים ובהם רק ארבעה משפחות מביל"ו שמעט אחרי הקמת המושבה עזבו את המקום.

ואף כך הוקמה עירנו רחובות בתר"נ על ידי תלמידי ישיבת וואלז'ין, קבוצת עזרא, וקבוצת מנוחה ונחלה. וכאשר הם בנו את הרחובות, הם הקפידו שמפגשי הרחובות לא יהיו בצורת צלב. שימו לב במפגשי הרחובות, עזרא - הירשנזון, וכן יעקב - טלר, וכן נורדאו שחוצה את רחוב בנימין ובמפגש עם רחוב יעקב, ככולם הכביש נוטה מעט הצידה, וכי לא היה להם אפשרות ליישר את הכביש בין הבתים המעטים שהיו בזמנם? זהו דרגתם שלא רצו שיהיה צורת צלב בישוב ארץ ישראל. ואף כך הוא בראש פינה שבמיקום הגבוה ביותר שוכן בית הכנסת, כמבואר בשולחן ערוך (קנ, ב): "אין בונים בית הכנסת אלא בגבהה של עיר, ומגביהין אותו עד שיהיה גבוה מכל בתי העיר שמשמשים בהם".

זכורני שאחד מבעלי התשובה בא להתייעץ שכרצונו לקרוא לבנו דוד, והוריו מתנגדים. אמרתי לו, שיאמר להם שהוא קורא דוד על שם דוד המלך, וכך עשה. בסעודת הברית בא אלי סב הרך הנימול ושאל מדוע נקרא התינוק בשם דוד? השבתי לו, על שם דוד המלך. הלך הסב ושאל את אבי הרך הנימול, מדוע קראת לבנך דוד? השיב האב, על שם דוד המלך. אמר לו הסב: לא נכון. קראת לו דוד על שם ראש המשפחה, דוד אייזנברג. כאשר עלה דוד אייזנברג ארצה, התיישב ביסוד המעלה נאבק רבות על שמירת שמיטה, ואף היה ראש החתומים בעיתון המליץ בעד שמירת שמיטה. על שמו, קראת את שם בנך בלא ידיעתך! אמרתי לאב: רואה אתה את בורא העולם? אמר לי: אכן כן, מוכרחים להודות שהוא קיים!

זהו האמת לגבי היישוב היהודי בארץ ישראל, הקימוהו בני הישוב הישן בירושלים שכולם היו שומרי תורה ומצוות, ונלחמו על שמירת השמיטה, שזהו זכות קיומנו בארץ, ורק בדור שלאחריהם לערך בשנת תרצ"ו ואילך החלו יישובי חומה ומגדל ושאר הקיבוצים, ומאז מנעו מהיהדות החרדית לקבל סרטיפיקטים מהבריטים לעלות לארץ ישראל, וכך יכלו להפיץ שהרבנים מנעו מקהל מרעיתם לעלות לארץ ובכך גרמו למותם בשנות השואה, עפ"ל.

הציונים בקום המדינה לא הסכימו שיכתב שם ה' במגילת העצמאות, לא רצו להכיר בו, עפ"ל. לבסוף הגיעו לפשרה עם הדתיים שיכתבו "צור ישראל וגואלו", וכל אחד יחשוב על כוח אחר... ובימינו, כבר איננו תחת שלטון הערב רב, כבר אין דמוקרטיה. אנו תחת שלטון של כמה פקידים שבתחילה נלחמו נגד תורת ישראל, אך כיום הם נלחמים נגד עם ישראל. מי שבתחילה נלחם נגד התורה, רצונו האמיתי וכפי שמתגלה בהמשך, הוא להילחם בעם ישראל, להגן ולסייע לכל אותם שונאי ישראל שמנסים לפגוע בעם היהודי. מטרת תהליך זה הוא להביא להתעוררות בעם וקירבה לקב"ה. כמה שנלחמים יותר בתורה, העם מתקרב יותר. כשהייתי בר מצווה, היו בארץ ישראל כולה ארבע ישיבות גדולות, כיום בכל עיר יש ארבע ישיבות. עולם התורה פורח ומתעצם, "כל כלי יוצר עליך לא יצלח" (ישעיהו נד, יז).

שלטון עמי הארצות

מצבנו מפורש בילקוט שמעוני. ישעיהו (מט, ח-יד) מתנבא על קיבוץ גלויות, "כה אמר ה' בעת רצון עניתיך וביום ישועה עזרתיך ואצרך ואתנך לברית עם להקים ארץ להנחיל נחלות שממות. לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו על דרכים ירעו ובכל שפיים מרעיתם. לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם. ושמתי כל הרי לדרך ומסלתי ירמון. הנה אלה מרחוק יבאו והנה אלה מצפון ומים ואלה מארץ סינים. רנו שמים וגילי ארץ יפצחו ופצחו הרים רנה כי נחם ה' עמו ועניו ירחם".

הנבואה שלאחריה היא "ותאמר ציון עזבני השם", מביא הילקוט שמעוני (תסט): "ותאמר ציון עזבני השם", מה כתיב למעלה מן הענין פרשת מלך המשיח "כה אמר ה' בעת רצון עניתיך", "לאמר לאסורים צאו", "לא ירעבו ולא יצמאו", "הנה אלה מרחוק יבואו", "רנו שמים וגילי ארץ", "כי נחם ה' עמו ועניו ירחם", ואחר כך "ותאמר ציון עזבני השם". לא היה צריך לומר אלא "ותאמר ציון" ואחר כך פרשת מלך המשיח? אלא כיון שראתה ציון שגלויות מתכנסים וכל ישראל והשמים והארץ שמחים, והיא אינה נזכרת, התחילה אומרת "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני", אמר ליה (הקב"ה), יש כלה בלא חופה "שאי סביב עיניך וראי". בזמן שיבוא מלך המשיח, עמי הארצות ישלטו, ותלמידי החכמים יהיו מושפלים. כנסת ישראל תחשוב שהקב"ה שכח אותה, אומר לה הקב"ה, כך הוא דרך קיבוץ הגלויות, בתחילה עמי הארצות שולטים, ולבסוף יבוא אורו של מלך המשיח.

מסירות נפש לתורה

הדרך להנצל מהם, מביא בחזון למועד (ג, עמוד 173) בשם רבי משה שפירא: "ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר ילדה הגר המצרית... וישכנו מחוילה עד שור אשר על פני מצרים בואכה אשורה על פני כל אחיו נפל" (בראשית כה, י-יח). מבאר הבעל הטורים, "על פני כל אחיו נפל וסמך ליה" ואלה תולדות יצחק" לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים, אזי יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק. תקופת הגלות מרומזת

בחיי אברהם, ומתוך גלות ישמעאל תבוא הגאולה המרומזת בחיי יצחק. ולכך הדרך להנצל מצרות גלות ישמעאל היא להגביר את כוחו של יצחק. ישמעאל מתנגד להיותנו בארץ ישראל, שורש התנגדותו הוא מכוח של עמלק שמתנגד לעבודת ה' בארץ ישראל. כוחו של ישמעאל להתנגד כנגדנו הוא, המילה הריקנית שבזכותה יש לו כוח להחזיק בארץ ישראל, ואף טענתו בפיו, אני מל בגיל שלושה עשרה מבחירה, אני יכול להתנגד ואיני מתנגד (זוהר ב, דף לב.). אמר לי רבי יצחק זילבר זצ"ל, כנגדו יש לנו את כוחם של העולם מרוסיה, שמלו בגיל מבוגר מבחירה, בזכותם יש לנו את ארץ ישראל.

השל"ה (וירא, דרך חיים תוכחת מוסר, מב) מביא: "העקידה, ילמוד אדם מוסר וימסור נפשו על קדושת השם יתברך, ומכל שכן שימסור אבר מאבריו או שבירת איזה תאוה, כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפלה, או לשבור שאר תענוגים, וכן שיחה בטלה וכיוצא בזה, יבטל רצונו מפני רצון המקום". ואז יתקיים בנו לשון הגר"א (בביאורו לסבי דבי אתונא): "אם נשוב בתשובה טרם יבוא קיבוץ גלויות יקוים נבואת ישעיה (נד, ז) "וברחמים גדולים אקבצך" ולא נסבול שום צרה ולא יחסר ממנו איש והנבואות הרעות יבוטלו".

ה' יעזור שנזכה להגיע לאמונה בהכרה שלמה ולא דרך הצרות
אין שיור רק התורה הזאת. ה' יעזור שלא יפלו עוד במלחמות, ויתקיים בנו "וחרב לא תעבור בארצכם"
ונזכה שתשעה באב יהפך לנו לששון ולשמחה במהרה בימינו